

10
2007 (142)

Щомісячний науково-практичний
господарсько-правовий журнал
видається з 1 січня 1996 р.

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ГОСПОДАРСТВО і ПРАВО

ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ПРАВА
І ПІДПРИЄМНИЦТВА
АПРн УКРАЇНИ

СПІЛКА ЮРИСТІВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
НАН УКРАЇНИ

Шоф-редактор
МАКАРОВА
Алла Іванівна

Редакційна
колегія:

ХАВРОНИК
Микола Іванович
*головний
науковий
редактор*

МЕЛЬНИК
Микола Іванович
*заст. головного
наукового
редактора*

ДЕМ'ЧЕНКО С.
ЗАДОЯ А.
ЗАКАЛЮК А.
КУБКО Е.
КУЗНЕЦОВА Н.
МАМУТОВ В.
МАХІНЧУК В.
НАВРОЦЬКИЙ В.
ТКАЧЕНКО П.
ТОРГАННИ О.
ХМІЛЬ Ф.
ЧЕЧЕТОВА Н.
ЧУБУКОВА О.
ШАКУН В.
ШЕГДА А.

ТРОФІМОВ
Сергій Станіславович
*радник головного
наукового
редактора*

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

- Євген Передерієв*
Правові аспекти стратегії розвитку світової торгівлі 3
- Вікторія Колодяжна*
Правові аспекти українсько-польського транскордонного співробітництва 6

ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ

- Антон Чубенко*
Правове забезпечення ефективного управління фінансами у сфері цивільного захисту 11
- Тамара Чернадчук*
Підстави призначення тимчасової адміністрації 13
- Антон Монастико*
Удосконалення нормативно-правового забезпечення управління освітою в Україні 16

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

- Юрій Пивовар*
Органи міліції як суб'єкт ініціативи взаємодії з державною контрольно-ревізійною службою у забезпеченні ефективності фінансового контролю 20
- Олександр Біба*
Проблеми та перспективи реформування адміністративно-територіального устрою України в контексті європейської інтеграції 25
- Вадим Большаков*
Аспекти інформаційно-пошукової діяльності при проведенні науково-дослідницької роботи в агропромисловому комплексі України 31

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

- Олександр Константиї*
Окремі проблеми становлення самостійної судової влади в Україні 33
- Олександр Єсєєв*
Проблеми процесуальної форми в конституційному праві України 37

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

- Жанна Завальна*
Договірні форми узгодження (співвіднесення) інтересів 40
- Василь Андрій*
Соціальна сутність права як регулятора суспільних відносин 44
- Вікторія Григор'єва*
Законність – найважливіша вимога, що ставиться до рішення господарського суду 48
- Олександр Нелін*
До питання про історичну спадщину перших державних утворень на теренах України 52
- Олександр Сокурєнко*
Україна як суб'єкт і об'єкт міжнародних відносин у другій половині XVII–XVIII ст. 56

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

- Лариса Свистун*
Щодо питання відповідальності сторін за договором перевезення вантажів автомобільним транспортом 61

<i>Євген Мічурін</i>	Співвідношення обмежень майнових та особистих немайнових прав фізичних осіб	63
<i>Олег Подтавський</i>	Зміст представницьких відносин у цивільному праві	68
<i>Іван Жигалкін</i>	Про поняття «установа приватного права»	71
<i>Александр Трояновский</i>	Вопросы ответственности из отношений коммерческого посредничества (представительства) в римском праве	75
ТРУДОВЕ ПРАВО		
<i>Світлана Вишовецька</i>	Світоглядний компонент методології трудового права: проблема праворозуміння	79
АГРАРНЕ ПРАВО. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО		
<i>Володимир Єрмоленко</i>	Правове становище сільськогосподарських акціонерних товариств	83
<i>В'ячеслав Назаренко</i>	Сторони договору комісії у сфері зовнішньоекономічної діяльності	87
<i>Вікторія Юрескул</i>	Екологічна санітарія як засіб ефективного поводження з рідкими побутовими відходами	92
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС		
<i>Ельвіна Бекірова</i>	Правова природа інституту ліцензування певних видів господарської діяльності	95
<i>Людмила Ніколенко, Володимир Курібло</i>	Правовий статус спеціалізованої організації (спеціаліста) у капітальному будівництві	98
<i>Богдан Дерев'янок</i>	Компетенція органів управління промислово-фінансових груп	100
<i>Віталій Пашков</i>	Господарсько-правові аспекти забезпечення охорони здоров'я як соціальної домінанти національної безпеки	105
<i>Людмила Дешко</i>	Державне регулювання системи цін на лікарські засоби в Україні	109
<i>Катерина Єфремова</i>	Особливості промислової політики держави щодо ринку ювелірних виробів: господарсько-правовий контекст	113
<i>Віталій Черкес</i>	Підстави для постановлення судового рішення про припинення юридичної особи	117
КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО		
<i>Інна Попова</i>	Організаційні засади протидії злочинам у сфері використання платіжних карток	121
<i>Оксана Гришко</i>	Корислива злочинна діяльність щодо осіб похилого віку	124
<i>Віталій Куц, Микола Арманов</i>	Рейдерство: кримінально-правовий аспект	128
<i>Павло Сердюк</i>	Форми вини, види умислу та необережності у кримінальному праві Польщі: проблеми тлумачення	132
<i>Петро Хряпінський</i>	Заохочення та покарання як парні категорії кримінального права	137
<i>Анна Строган</i>	Аспекти співвідношення злочину, малозначного діяння та діяння, що не містить складу злочину	142
<i>Геннадій Зеленов</i>	Щодо визначення змісту поняття «стійка фінансова неспроможність» у контексті диспозиції ст. 219 Кримінального кодексу України	146
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС		
<i>Сергій Заїка</i>	Щодо класифікації кримінально-процесуальних строків	151
<i>Ганна Доросинська</i>	Оскарження до суду постанови про порушення кримінальної справи	157
ЕКОНОМІКА		
<i>Надія Микицей</i>	Особливості приватизації у країнах з трансформаційною економікою	161

ЕКОЛОГІЧНА САНІТАРІЯ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО ПОВОДЖЕННЯ З РІДКИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Вікторія Юрескул,

асистентка кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Одеської національної юридичної академії

Проблема ефективного поводження з рідкими побутовими відходами в останні десятиріччя є актуальною як на міжнародному, так і на національному рівні.

У Плані виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні із сталою розвитку, прийнятому на 17-му пленарному засіданні 04.09.2002 р. [1], зазначено, що для охорони здоров'я і навколишнього середовища необхідно забезпечити населення чистою питною водою і санітарними послугами. До 2015 р. необхідно удвічі скоротити кількість споживачів, які не мають доступу до безпечної питної води, зокрема через брак коштів (як це передбачено в Декларації тисячоліття), і основних санітарних послуг, що припускає, зокрема, вжиття заходів на всіх рівнях. Для виконання цього рішення слід розробити та запровадити на практиці ефективні домашні системи санітарії; підняти рівень санітарії в державних установах, особливо у школах; запроваджувати безпечні методи гігієни; сприяти підвищенню освіти і розширенню пропагандистської діяльності з проблем дітей як провідників зміни моделей поведінки; розширювати впровадження доступних і прийнятних із соціальної та культурної точок зору технологій і методів; створювати новаторські механізми фінансування і партнерства; включати питання санітарії до стратегії раціонального використання водних ресурсів.

Як зазначено у Комплексній програмі першочергового забезпечення сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, централізованим водопостачанням у 2001–2005 рр., затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2000 р. № 1735, в Україні тільки 4,1 млн осіб із 15,7 млн сільського населення, або 26 %, користуються послугами централізованих систем водопостачання. Внутрішнім водопроводом з

уводом у будинок забезпечено лише 7,4 % населення, водовідведенням та каналізацією – 4,4 %, водяним опаленням – 8,4 %, гарячим водопостачанням – 0,3 %, водорозбірними вуличними колонками – 18,6 %. Решта населення (5,7 млн у містах та 11,7 млн сільських жителів) користувалися для питних потреб місцевими джерелами води – шахтними та трубчастими колодзями, каптажами, прирусловими копанками, які у переважній більшості знаходяться в незадовільному технічному стані.

За розрахунками експертів, приблизно 0,9 млрд м³ (20 % загальної кількості) комунальних стічних вод щороку накопичуються у септиках та вигрібних ямах, що лишаються поза державним регулюванням та контролем [2, с. 478]. Критичний стан децентралізованих систем водовідведення та нерегулярний вивіз накопичених стоків веде до прямого витікання стічних вод і значного бактеріально-хімічного забруднення природного середовища, зокрема ґрунтових вод – основного джерела питної води у цих місцевостях. Унаслідок нерационального природокористування на значних територіях розширюються зони, де у підземних горизонтах реєструються високі концентрації нітратних сполук, сліди пестицидів, важких металів, що не дає можливості використовувати таку воду як питну.

У 2003 р. приблизно 32 % проб питної води, відібраних із джерел децентралізованого водопостачання, не відповідали нормативам за санітарно-хімічними показниками, близько 29,5 % – за бактеріологічними показниками.

Заходи щодо виконання Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті із сталою розвитку на 2003–2015 рр. від 26.04.2003 р., в соціальній сфері передбачають виконання впродовж 2003–2010 рр. у повному обсязі Програми розвитку водопровідно-каналізаційного господарства

(постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1269) відповідно до орієнтовних обсягів фінансування у 2002–2005 рр. (постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. № 721).

Однак реформування сектору водопостачання та водовідведення, що проводиться в останні роки, головним чином спрямоване лише на забезпечення населення базовими послугами. Проблеми ж децентралізованого водопостачання, послугами якого сьогодні забезпечена значна частина населення України, і досі не отримали адекватної уваги з боку держави.

Серед проблемних питань централізованого водопостачання та доступу до санітарних умов – відсутність спеціалізованих організацій з технічного обслуговування сільських водогонів, виробничого та лабораторного контролю, державної підтримки програм розвитку сільських населених пунктів та вирішення проблем питної води та забезпечення умовами санітарії сільського населення [2, с. 479].

Останні 15 років спостерігається новий підхід до вирішення проблем поводження з відходами життєдіяльності людини – **екологічна санітарія**. Вона запроваджує нові принципи та технологічні рішення, що передбачають перетворення відходів на ресурси, та замкнений цикл використання поживних речовин, вирішення проблем знезараження у цьому циклі, розроблення відносно дешевих децентралізованих систем, що не спричиняють забруднення довкілля і водних об'єктів та є ресурсозберігаючими технологіями, спрямованими на мінімізацію використання води як розчинника для транспортування відходів життєдіяльності людини. Сьогодні екологічна санітарія швидко розвивається в Китаї, Мексиці, Норвегії, Швеції, Німеччині тощо.

Основні принципи екологічної санітарії [3, с. 5]:

- розділення потоків (сечі, фекальних мас та вод, що утворюються від миття рук та купання, миття посуду, прибирання осель, прання);
- відсутність значних інфраструктур (мереж каналізації та очисних споруд), скорочення капітального будівництва, економії коштів та матеріалів;
- впровадження енерго- та водозберігаючих технологій;

- мінімальні обсяги води для змиву або використання «сухих» туалетів;
- повторне використання поживних речовин (азоту, фосфору, органіки тощо) як органічних добрив, компосту;
- мінімізація обсягів стічних вод, припинення забруднення довкілля.

Екологічна санітарія дає можливість 80–90 % азоту, фосфору та калію, що містяться у відходах життєдіяльності людини, використовувати для потреб сільського господарства, сприяє отриманню енергії з органічних речовин, розвитку бізнесу з облаштування, обслуговування та управління системою з наступним продажем отриманих добрив [4, с. 7]. Облаштування туалетів за принципами екологічної санітарії не потребує значних витрат, допомагає максимально захистити ґрунтові води і таким чином поліпшити життєві умови. Навіть 6-річні діти здатні зрозуміти та виконувати правила користування такими туалетами [5, с. 283].

- Очевидні переваги таких туалетів:
- дешеві у будівництві, не потребують прокладання каналізаційних мереж для транспортування відходів;
 - не використовують воду для розведення або зводять його до мінімуму;
 - дають можливість значно скоротити використання електрообладнання;
 - використовують прості технологічні схеми поводження з відходами;
 - дають можливість вживати перероблені відходи як добрива;
 - знижують біологічне забруднення довкілля, зокрема водних ресурсів.

Одна людина за рік продукує в середньому 500 л сечі та 50 кг фекалій, що містять 4,5 кг азоту, 0,6 кг фосфору, 1 кг калію та 35 кг органічних речовин. З екологічної точки зору, помилковим є поводження з цими продуктами життєдіяльності людини як відходами. Ми використовуємо питну воду для їх змиву та транспортування до очисних споруд і перетворюємо їх, урешті-решт, на джерело забруднення довкілля замість того, щоб займатися переробкою та подальшим використанням в якості органічних добрив. Потенціал України щодо цінності стічних вод (за вмістом поживних речовин в каналізаційних стоках) оцінюється в 300 млн доларів [3, с. 4].

Всукраїнська екологічна громадська організація «МАМА-86» в партнерстві з

організацією «Жінки Європи за спільне майбутнє» за підтримки програми МАТ-РА Міністерства закордонних справ Нідерландів у листопаді 2003 р. розпочала проєкт «Співпраця задля сталого розвитку на селі: водопостачання, екологічна санітарія та органічне сільське господарство» [2, с. 479].

Досвід «МАМА-86» з реалізації перших пілотних проєктів з покращення доступу до безпечної питної води у сільській місцевості свідчив про відсутність державної політики щодо вирішення проблем водовідведення та водопостачання на селі, про критичний стан сільських водогонів та криниць, про значне нітратне забруднення колодязної води у Полтавській області та Ніжинському районі Чернігівської області, про низьку культуру водокористування та поінформованості сільського населення щодо проблем питної води та зв'язку їх зі станом довкілля і впливом на здоров'я людей, про відсутність знань та коштів у сільських громадах та влади щодо вирішення проблем водопостачання та умов санітарії.

У рамках цього проєкту було побудовано по два екосантуалети (шкільний та сімейний) в с. Гожули Полтавського району Полтавської області й с. Бобринь Ніжинського району Чернігівської області та п'ять екосантуалетів для сільських сімей у с. Ворохта Яремченського району Івано-Франківської області. Результати впровадження проєкту демонструють ефективність співпраці громадських ор-

ганізацій з усіма заінтересованими сторонами для вирішення проблем на місцях та значні можливості (як технічні, так і інформаційні) для покращення доступу сільського населення України до безпечної питної води та умов санітарії.

Для попередження шкоди навколишньому середовищу, створення ефективних і довготривалих економічних інвестицій потрібно впроваджувати нові підходи до управління рідкими відходами. Потенційний внесок екологічної санітарії у досягненні мети тисячоліття все більше усвідомлюється міжнародним загалом, тож необхідно приділяти їй більше уваги під час визначення політики, планування, зокрема розподілу бюджетних коштів.

Література

1. <http://www.un.org/russian/conferen/wssd>.
2. Цветкова Г. Участь громадськості у вирішенні проблем покращення доступу до безпечної питної води та умов санітарії у сільській місцевості України // Матеріали наук.-практ. конф. IV Міжнародного водного форуму «АКВА Україна – 2006», 19–21 вересня 2006 р. – К., 2006. – С. 478–480.
3. *Екосанітарія* – новий підхід до вирішення проблем водовідведення в Україні. – К., 2006. – 16 с.
4. Jensen P., Heeb J., Huba-Mang E. Ecological Sanitation and reuse of Wastewater. Ecosan. A Thinkpiece on ecological sanitation. – Norway, 2004. – 19 p.
5. Deegener S., Otterpohl R., Samuel M., Gubizon S. Ecological sanitation in Eastern Europe // Матеріали наук.-практ. конф. III Міжнародного водного форуму «АКВА Україна – 2005», 4–7 жовтня 2005 р. – К., 2005. – С. 280–283.

Екологічне законодавство України: В 4 кн. / Упорядники: В. І. Андрейцев, П. І. Ляпчук. – К.: Видавничий дім «Слово», 2007.

У збірнику подається міжнародне законодавство, а також національні законодавчі та підзаконні акти, що регулюють у сучасних умовах правовідносини у сфері ефективного використання й охорони земельних, водних, лісових ресурсів, тваринного та рослинного світу, надр, атмосферного повітря, природно-заповідного фонду, забезпечення екологічної безпеки.

Розрахований на спеціалістів, науковців, педагогів, студентів, усіх, хто не байдужий до проблем удосконалення екологічного законодавства України.